

Вороніна Марина Сергіївна
*доцентка кафедри всесвітньої історії ХНПУ імені Г.С. Сковороди,
кандидатка історичних наук, доцентка
e-mail: voroninams835@gmail.com*

ОЛЬГА ЛАБУР (1974-2024) – ЗНАКОВА ПЕРСОНАЛІЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВІ

В історичній науці одним із складних напрямків, безперечно, є джерелознавство, а якщо конкретніше, то саме радянський час. «Марксистсько-ленінська» методологія не оминула жодного періоду вітчизняної історії, втім, щодо документів, мемуарів і т.д. до 1917 року була й альтернативна думка. Радянський етап після набуття Незалежності, окрім «національно-визвольних змагань 1917-1921 рр.» все ще знаходяться на маргінесі в сучасних українських істориків та історикинь, а крізь призму «жіночого питання» тим більше. Ольга Володимирівна Лабур, та унікальна дослідниця, якій було під силу це неоране поле.

О. Лабур у 1995 р. закінчила Київський національний університет імені Тараса Шевченка, там же аспірантуру. Працюючи в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут» на кафедрі історії, у 1999 році вона захистила кандидатську дисертацію на тему «Жіночий фактор в системі суспільних відносин в Україні (XVI – XVIII ст.)» в Одеському державному університеті імені І.І. Мечникова [2]. Починаючи з 1994 року брала вже участь у перших конференціях в Україні з жіночої проблематики. І це в часи, коли на історичних факультетах тільки-но намагалися усвідомити важливість історії України та лише одиниці намацували нові підходи й методи історичної антропології. Як членкиня Українського центру гендерної освіти при НТУУ «КПІ» (тепер Український Центр гендерної освіти при КПІ імені Ігоря Сікорського створений ще в 2001 році [9]) брала участь у Всеукраїнській освітній програмі ПРООН з підвищення кваліфікації директорів обласних гендерних ресурсних та освітніх центрів [1]. Ольга Лабур також була співorganizаторкою низки конференцій про становище жінок в освіті й науці,

викладала курси з гендерної історії України. Співзасновниця і віцепрезидентка Української асоціації дослідників жіночої історії (2010-2024) [10].

На початку нульових, традиційно, для всіх після захисту, хто прагне отримати звання доцента/ки продовжувала займатися тематикою своєї кандидатської дисертації [7]. Проте, наприкінці нульових років сферою наукових зацікавлень стало джерелознавство та історіографія жіночої історії [4,6] і навіть у тому ж 2007 році нею вже була опублікована монографія «Історіографічний абрис гендерних відносин в Україні» [3]. За строкатістю тем цілком можна вглядіти болісний пошук, який нарешті вилився в період перших десятиліть ХХ століття радянської влади в Україні [6]. Як гіпотезу можу запропонувати вплив життєпису власної матері, безперечно, продукту «радянського фемінізму», що захистила докторську з технічних наук у 2005 році [8], бо вплив батька-історика відбувся раніше [10]. У 2008 році О.Лабур вступає до докторантури, і хоча дисертація так і не була написана до 2024 року, науковий вклад важко переоцінити, тільки профіль у Google scholar нараховує біля тридцяти праць [12]. Іноді вона не стримувалась і занурювалась у класичне історичне поле, однак абсолютно достойно (у лютому 2024 провела онлайн-лекцію «Вікно можливостей: жінки як агентки соціальних змін у революційному 1917 році» в межах проєкту «ІІІ лекторій»: творчині української дійсності" [11]). Але її внесок у джерелознавство періоду 1920-1930-х років є вражаючий: аналіз періодики, мемуарів, фільмів, архівних матеріалів тощо. Ольга Лабур досліджувала як ділова документація жінсекції ТСОАВІАХІМА впливала на воєнізацію жінок, як треба було більшовичкам конструювати спогади, щоб вони виконували свою пропагандистську роль, бо інакше вони так і залишалися припадати архівним пилом. Який скритий потенціал зачаївся в спогадах працівниць жінвідділів для наукового аналізу сучасних дослідників/ць. І все це в архівах багатьох областей України!

Як написала Оксана Кісь: «Ольга мала нестримно бажання жити, багато планів на подальші дослідження й до останнього – *contra spem spero* – сподівалася виграти ще трохи часу для них. Навіть свою хворобу вона обернула

на об'єкт досліджень і соціоантропологічних рефлексій, записуючи інтерв'ю з іншими онкохворими українками в Німеччині. Смерть нашої колеги – велика втрата для жіночої історії в Україні. Найкращий спосіб вшанувати колегу – це пізнати її наукову спадщину й продовжити її справу» [14].

Література

1. Жінки в промисловості: реалії та проблеми https://kpi.ua/web_gender
2. Лабур О. Володимирівна. **Персональна сторінка** <https://fsp.kpi.ua/ua/faculty/labur/>
3. Лабур О. Історіографічний абрис гендерних відносин в Україні : монографія. – К. : КНУБА, 2007. – 107 с.
4. Лабур О. Погляди Івана Франка як джерело вивчення гендерної історії // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка : Історія. – 2007. – № 89–90. – С. 49–56.
5. Лабур О. Соціально-майновий статус українських жінок у XVI–XVIII ст. // Питання історії України : зб. наук. статей. – Чернівці : Зелена Буковина, 2003. – Т. 6. – С. 77–79.
6. Лабур О. Уявлення про поведінку жінок у полемічній та поетичній творчості в Україні XVI–XVII століть // Часопис української історії. – 2007. – Вип. 7. – С. 8–13.
7. Лабур О. Деякі прояви войовничості українських шляхтянок щодо маєткових справ (XVI–XVIII ст.) // Наукові праці Миколаївського державного гуманітарного університету імені Петра Могили : наук.-метод. журнал. – 2002. – Вип. 4. – Т. 17. – С. 12–16.
8. Лабур Т. М. Персональна сторінка // Енциклопедія сучасної України. – <https://esu.com.ua/article-52697>
9. Лабур В. О. Персональна сторінка <https://surl.li/ykvikc>
10. Ольга Лабур // Women's History in Ukraine. <https://womenhistory.org.ua/index.php/chleni/16-labur-olga>
11. Ольга Лабур. Онлайн-лекція «Вікно можливостей»: жінки як агентки соціальних змін у революційному 1917 році» [Відеозапис]. <https://www.youtube.com/watch?v=Jp4Qb7lgxbo&list=PLj1CwFybf1rNCw4-iYzrct9nE55bL78dZ&index=34> Ольга Лабур // Історична правда. <https://www.istpravda.com.ua/short/2024/09/29/164337/>
12. Ольга Володимирівна Лабур / Labur O. Профіль дослідниці // Google Scholar. – Режим доступу: <https://scholar.google.com/citations?user=b5a8eiAAAAAJ&hl=uk>